

Verksamhetsplan 2023–2025

Upprättad av strategirådet för kommunerna i Västerbottens
gemensamma digitalisering 2023

Fastställd av kommunchefsforum 30 november 2023

Inledning

Samtliga kommuner i Västerbotten har likartade utmaningar men med varierande förutsättningar. Den regionala utvecklingsstrategin för Västerbotten 2020–2030 (RUS) betonar att genom gemensamma prioriteringar skapas samsyn som ligger till grund för samarbete och utvecklas till samhandling. Syftet med verksamhetsplanen - som följer såväl RUS som regional digitaliseringsstrategi för Västerbotten (RDS) - är att identifiera gemensamma utmaningar inom verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering. Men, även att skapa struktur och riktning inom de områden där kraftsamling ska ske gemensamt med syfte att uppnå gemensam smart och jämlik digital välfärd. Utmaningarna konkretiseras därefter ned till åtgärder i en årlig handlingsplan.

Verksamhetsplanen för 2023–2025 fokuserar på grundläggande utmaningar och förutsättningar.

Verksamhetsplanens struktur

För tydligare riktning och motivation för vad arbete med grundläggande förutsättningar ska leda till har en vision uttalats. Samma vision som för SKR:s ”kommungemensamt handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering”. Visionen kompletterats också med en regional strategisk ansats i hur den ska kunna uppnås. Den kan ses som omsättande av ambitionerna i RUS & RDS in i den strategiska samverkan mellan kommunerna. För att skapa struktur för hur kapacitet ska byggas har SKR:s strategi ”Utveckling i en digital tid” och dess fyra målområden använts som ramverk.

Det bidrar till att tydliggöra vad som krävs för samverkan och samhandling inom området. Varje målområde har hänvisning till motsvarande målområde i strategin i fotnot.

Arbetsätt för verksamhetsplanens realiserande

Planen upprättas, uppdateras och följs upp av strategirådet för kommunernas gemensamma digitalisering. Rådet består av kommunchefer från länets tre delregioner, CIO/CDO från Skellefteå och Umeå kommun samt förbundschef för Lystkom. Representanterna är utsedda av länets kommunchefsforum. Samordning sker av regional utvecklingsförvaltning. Rapportering till och från delregion och strategiråd sker via stående punkt på både strategirådets och delregionernas möten. Verksamhetsplanen omsätts i en årlig handlingsplan som tas fram och följs upp av strategirådet. Resurser från regional utvecklingsförvaltning och kommunerna har en aktiv utförarroll kring planerade insatser. Arbetet resursätts via externfinansiering och medfinansiering från kommunerna.

Tillskapande av nya grupperingar/nätverk sker beroende på vilka insatser som ska arbetas med.

Vision 2023-2025

Vår investering i digital utveckling och mognad i Västerbottens kommuner ska leda till:

Från "Kommungemensamt handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering" (SKR).

För att uppnå visionen avser länets kommuner med stöd och samordning av regional utveckling att:

- **Identifiera basnivå** för digital infrastruktur som inte är valbar. Ta fram idé om gemensam målarkitektur. Skapa förutsättningar för att nivån ska uppnås, enskilt eller via samordnade resurser, processer och modeller.

Önskad nytta: Understödda anslutning till nationellt utvecklade lösningar, nyttjande av aktuella förändringsvägar, möta upp mot hårdare lagkrav och bidra till relevanta säkerhetsnivåer. Underlätta regional samverkan mellan alla/delar av kommunerna i länet. Exempelvis kring gemensamma e-tjänster samt inventering, samupphandling och koordinerande av system.

- **Identifiera interna processer/processer för samhällservice lämpliga att digitalisera och bemanna inom kluster av kommuner.** Besluta och skapa förutsättningar för genomförande och tillsammans med regional utveckling resurssätta genomförande av ett sådant arbete.

Önskad nytta: Gemensamma arbetssätt som möjliggör att bibehålla och utveckla en smart och jämlik välfärd för invånarna och säkerställa ekonomisk effekthemtagning av digitalisering för kommunen.

- **Enas kring principer för hur vi ska arbeta**, i samspel mellan strategiråd och delregioner samt mellan kommunerna i stort. Hur löpande förankring och feedbackloopar med delregioner och egna kärnverksamheten bör fungera för bred involvering i den gemensamma utvecklingen.

Önskad nytta: Robusthet i samverkanssystemets förändringsförmåga och säkra bred förankring kring varför vägval behöver tas för det gemensamma bästa.

- **Med politiken sätta ambitionsnivå för samarbete i olika delområden** enligt Sundsvalls modell:
1. Samarbete i projekt 2. Samarbete om system 3. Samarbete i processer. 4 Samarbete i form av nya enheter.

Önskad nytta: Samsyn, förutsättningar för styrning och framtagande av beslutsunderlag. Säkerställa att nödvändiga beslut fattas för genomförande och resurssättande av planerade insatser.

Målområden 2023-2025

1 Ledning, styrning och organisation

Ledning, styrning och organisation leder till att rätt prioriteringar görs, nya kompetenser utvecklas och att invånare och medarbetare är medskapande i förändringsarbetet. Det stärker förnyelsekraft och säkerställer att nyttan från insatser hämtas hem. Rätt kompetens inom sitt ansvarsområde är viktigt för att klara den digitala transformationen. Ledare och chefer behöver kompetens för att förstå digitaliseringens möjligheter och förmåga att leda i förändring. Verksamheterna behöver kompetens att se möjligheterna att utveckla utförande av sina uppdrag med digitalisering som stöd. Så också förståelse för vad som behöver stärkas i organisationen för att utvecklingen ska ske, i allt från digital infrastruktur till kultur. Varje organisation äger sin ledningsförmåga, men regionalt stöd kan tillhandahålla förslag kring *områden* att agera på, såsom verksamhetsutveckling och nya arbetssätt, kompetensutveckling likväl som plattformar för lärande.

1.1.1 Målsättningar ledning, styrning och organisation 2025¹

Genomföra regionsgemensamma stödinsatser för ökad ledningsförmåga som:

- Tillämpa önskade arbetssätt för att uppnå vision i befintliga strukturer (strategiråd & nätverk)
- Anskaffa externa resurser i form av projekt som stödjer uppbyggnaden av fördjupad samverkan.
- Göra gemensam GAP-analys för förtydligad färdplan och ambitionsnivå
- Testa och etablera modeller & ytterligare stödstrukturer för mer strategisk/komplex samverkan
- Tillhandahålla plattformar för kompetensutveckling och inspiration för ledningsfunktioner som stärker ledningsförmågan såsom lärplattform, nätverk och gemensamma konferenser.

1:2:1 Målsättningar kompetens 2025²

- Utredda förutsättningar för en gemensam långsiktig förvaltning av en gemensam utbildningsplattform för kompetenslyft inom området digitalisering för förtroendevalda, ledare, chefer och medarbetare.
- Utveckla utbildningsplattform utifrån målgruppsbehov.

¹ Utgå från M1 "Ledarskap, styrning och organisation främjar förnyelse och utveckling i en digital tid"

² Utgå från M2 "Medarbetarna har rätt förmåga och kompetens för digitalt driven utveckling"

2 Arkitektur och säkerhet

Samhällsutvecklingen såväl nationellt som i omvärlden har tydligt visat på behovet av ett långsiktigt och strukturerat arbete med grundförutsättningarna för digitalisering när det gäller informationssäkerhet och arkitektur. Inom arkitekturarbete som bedrivits har det visat sig extra viktigt att processer, information och teknik kan relateras till kommunens mål. Ett systematiskt informationssäkerhetsarbete är nödvändigt och främjar en fortsatt kvalitativ digitalisering och digital transformation.

2:1:1 Målsättning med arkitektur 2025³

- Skapa struktur och ordning inom kommunens informationshantering. Göra lika genom gemensamma ramverk och standarder. Detta för att skapa förutsättningar för samverkan med andra kommuner, regionens hälso- och sjukvård och statliga myndigheter.

2:2:1 Målsättning för informationssäkerhet 2025⁴

- Kommunerna ska ha förmåga och kapacitet att arbeta strukturerat med informationssäkerhet. MSB:s modell för systematiskt informationssäkerhetsarbete är etablerat som ramverk.

3 Informationsförsörjning och digital infrastruktur

I de gemensamma grundläggande utmaningarna ingår den digital infrastrukturen i form av ett väl utbyggt bredbandsnät och tillgång till information. Västerbotten har under lång tid varit ledande och har bra tillgång på bredband men det återstår fortfarande områden som saknar fast uppkoppling.

För ett jämställt samhälle som kan nyttja digitaliseringens möjligheter i form av tjänster och service behövs en fortsatt utveckling, utbyggnad och förvaltning av bredband.

3:1:1 Målsättning inom Bredband 2025⁵

- Fortsatt utbyggnad till platser som saknar tillgång till bredband och mobiltelefoni, uppgradering när kraven på överföringskapacitet ökar och investeringar i kompletterande infrastruktur.

³ Utgår från M7 "Ett gemensamt ramverk för arkitektur finns och används för alla förvaltningsgemensamma digitala funktioner"

⁴ Utgår från M8 "Arbetet med informationssäkerhet sker systematiskt och riskbaserat"

⁵ Utgår från M12 "En digital infrastruktur möjliggör informationsutbyte inom offentlig sektor och mellan offentlig och privat sektor"

4 Sammanhållen digital service

För att offentliga aktörer ska kunna möta användarnas förväntningar på sammanhållen digital service behöver vi utveckla förmågan att utgå från användarens behov och livshändelser. Det är ett förhållningssätt som kan appliceras i många olika typer av digitaliserad samhällsservice, exempelvis e-tjänster. Under namnet e-tjänstesamverkan har Västerbottens kommuner under ett antal år samverkat för att utveckla kvalitativa e-tjänster. E-tjänster som ska förenkla och tillgängliggöra för våra medborgare och företag. Utvecklingen går snabbt och genom samverkan kan samtliga kommuner nu erbjuda ett gemensamt e-tjänsteutbud. Viktigt i utvecklingen är även att informationshanteringen blir effektiv och hålls samman digitalt. Det säkrar riktigheten och tillgängligheten av informationen samt effektiviserar hanteringen för verksamheterna. Gemensam modell för informationshantering och gemensamma arbetsätt möjliggör också att både kunna bedriva och utveckla processer för aktuell service tillsammans mellan organisationer.

4:1:1 Målsättningar för sammanhållen digital service 2025⁶

- Fortsatt utveckling av gemensamma arbetsätt, i allt från arkitektur, medarbetar- och invånarinvolvering och målbilder kring hur service ska upplevas, för att förenkla nyttohemtagning av gemensamt digitaliseringsarbete i regionen och kunna dra nytta av nationella satsningar.
- Minst en gemensam process är prioriterad, digitaliserad och bemannade inom ett kluster av kommuner.
- Fortsatt utveckling av e-tjänster för att säkerställa ett digitalt informationsflöde från tjänst till handläggning.
- Utforska fler möjliggörare för sammanhållen digital service i form av både mjuk och hård infrastruktur och hur de lätt ska kunna tillämpas även av en mindre kommun.

⁶ Utgår från M16 "Det finns ett gemensamt basutbud av digitala tjänster för kommuner och regioner"

Bakgrund till prioriteringarna

Förutom att verksamhetsplanens innehåll har formats av SKR:s strategi Utveckling i en digital tid, kommungemensamt handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering, den Regionala utvecklingsstrategin RUS och Regionala digitala strategin RDS, har även innehållet påverkats av faktiska beslut inom Sverige och EU. Beslut som kommer att påverka och påskynda kommunernas arbete med digitalisering. Krav ställs på att digitalisera offentliga funktioner för att likställa servicen, tillgängligheten inom hela EU samt effektivisering av informationsflöde mellan offentliga verksamheter i Sverige.

Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft RUS

Utvecklingsstrategin tar upp flera aspekter på digitaliseringens möjligheter och identifierar behov som att kartlägga behovet och utbudet av kompetenser i verksamheten för att minska extern rekrytering av svårrekryterade kompetenser genom intern rörlighet och internutbildning. Det är viktigt att kartlägga alternativ till rekrytering som att dela funktioner med andra organisationer eller tjänsteköp. Regional utvecklingsstrategi: <https://www.regionvasterbotten.se/strategi-och-analys-av-regional-utveckling/regional-utvecklingsstrategi>

Regional digitaliseringsstrategi

Strategin betonar att det finns förutsättningar för att nå de regionala utvecklingsmålen i den regionala utvecklingsstrategin RUS, samtidigt som det finns negativa effekter att beakta. För att nå dessa utvecklingsmål krävs en stark ledning, styrning och koordinering för att skapa samverkan kring de gemensamma grundläggande utmaningarna för att tillvarata digitaliseringens potential. Tillsammans kan det skapa förutsättningar för innovativ och samverkande offentlig sektor och innovation för företag och individer. Regional digitaliseringsstrategi: [Västerbotten RDS 2022-2030.pdf \(regionvasterbotten.se\)](#)

Utveckling i en digital tid, SKR

Strategin togs fram 2019 av SKR som bas för att skapa grundläggande förutsättningar för digitalisering. Strategins syfte är att skapa en gemensam riktning för kommuner, regioner och SKR, Adda och Inera om grundläggande förutsättningar för utveckling i en digital tid. I strategin presenteras 16 mål uppdelade på fyra målområden:

- Ledning, styrning och organisation
- Arkitektur och säkerhet
- Informationsförsörjning och digital infrastruktur
- Sammanhållen digital service

Utveckling i en digital tid: [Utveckling i en digital tid – en strategi för grundläggande förutsättningar \(skr.se\)](#)

Kommungemensamt handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering

Våren 2023 fick SKR koncernen i uppdrag att säkerställa att takten för digitalisering i offentlig sektor ökade. Det ledde till utveckling av ett kommungemensamt handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering, där en gemensam visionsbild har tagits fram och en gemensam åtgärdsplan där vissa delar handlar om att undanröja hinder för digitalisering på nationellt plan. [SKR Kommungemensamt handslag för välfärdens digitalisering.pdf](#)

Digital kompetens i offentlig verksamhet

Digitaliseringsrådet inom regeringskansliet gav redan i sin slutrapport "En lägesbild av digital kompetens" 2018 en sammanfattning av utmaningarna kring digital kompetens för offentlig förvaltning. Tydliga trender då var prognoser på stor arbetskraftsbrist och snabba förändringar på arbetsmarknaden. Man betonar att ett livslångt lärande blir allt mera viktigt. Fyra områden som lyftes fram i rapporten var vad digitaliseringen rent tekniskt innebär och relationen till verksamheten. Där informationssäkerhet är särskilt viktig. Andra området är förmågan att tolka trender och omvärlden inför framtida möjligheter och utmaningar. Tredje området är kompetens för att driva verksamhetsutveckling, förstå vilken kompetens som kommer att behövas och beslutfattares kompetens för att driva på. Fjärde utmaningen är förmågan att sätta medborgaren i centrum och kunskapen i användardriven utveckling. Digitaliseringsrådet: [Fortsatt arbete för Digitaliseringsrådet - Regeringen.se](https://www.diggr.se/fortsatt-arbete-for-digitaliseringsradet-regeringen-se)

Nationella digitala prov

Införandet av digitala nationella prov planeras ske successivt från 2024 och skolorna kommer få möjlighet att testa den nya digitala provtjänsten innan den införs. Digitala nationella prov lägger också grunden för övrig digitalisering inom skolan. Det är viktigt att skolan vet vem som loggar in vid genomförande av digitala nationella prov. Skolan måste därför ha hög tillförlitlighet i sin hantering av digitala register och digitala identiteter. Flerfaktorsautentisering för skolpersonal, även benämnd multifaktorsautentisering (MFA), innebär att det förutom inloggning med användarnamn och lösenord ställs krav på ytterligare säkerhet vid inloggningen. Detta ger ökad möjlighet att fastställa vem som använder en elektronisk identitet. Skolverket: <https://www.skolverket.se/innehall-a-o/landningssidor-a-o/nationella-prov>

Säker digital kommunikation (SDK)

Säker digital kommunikation är den nationella lösningen för offentlig verksamhet att utbyta känslig och sekretessklassad information digitalt. Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har statens uppdrag att förbereda och under 2024 ta ansvar för tillhandahållandet av säker digital kommunikation. Säker digital kommunikation ska bidra till följande nytta:

- Trygghet genom att personlig eller känslig information inte sprids till obehöriga.
- Möjlighet till samma spårbarhet oavsett vilken verksamhet som skickar informationen.
- Snabbare handläggning och beslut.

DIGG: <https://www.digg.se/utveckling-av-digital-forvaltning/saker-digital-kommunikation-sdk>

Standard för skolans verksamhetssystem

För att säkerställa att olika system kan fungera tillsammans och för att underlätta administrationen ute på skolorna rekommenderar Skolverket nu standarden SS12000:2020. Rekommendationen är efterfrågad av ansvariga inom skolan och av tjänsteföretag inom utbildningssektorn. Skolverket var med och tog fram standarden SS12000:2020 inom Svenska Institutet för Standarder (SIS) för cirka ett år sedan. För första gången går Skolverket nu ut och rekommenderar en teknisk standard, och myndigheten kommer även att utgå från standarden i egna utvecklingsarbeten.

Skolverket: [Standard för skolans verksamhetssystem](https://www.skolverket.se/standard-for-skolans-verksamhetssystem)

Nationell digital infrastruktur (ENA)

Ökad tillgång till data och ett ökat informationsflöde mellan offentlig verksamhet bäddar för stora effekthemtagningar i form av bland annat tidsvinster, minskad administrativ börda och lägre kostnader inom det offentliga. Infrastrukturen möjliggör även att nya datadrivna tekniker, så som AI, kan användas för att öka innovationsförmågan och ge bättre service. En fullt utvecklad digital infrastruktur ska underlätta för medborgare och företagare i deras myndighetskontakter både nationellt och inom EU, där en uppgift till exempel bara ska behöva lämnas en gång.

DIGG: <https://www.digg.se/utveckling-av-digital-forvaltning/digital-infrastruktur>

Gemensam digital ingång – Your Europe SDG

Bakgrunden till den nya EU-portalen är EU-förordningen om en gemensam digital ingång – Single Digital Gateway, som har förkortningen SDG. Den tar fasta på ett digitalt användarvänligt Europa.

Portalen youreurope.eu ska göra det enklare för privatpersoner och företagare att få information om vad de behöver veta och göra vid till exempel arbete i ett annat EU-land än där man bor eller driva företag i ett annat EU-land än där företaget är etablerat. Allt detta ska erbjudas genom en gemensam digital portal på EU-nivå, youreurope.eu, som lotsar användare vidare till relevant information och digitala tjänster i varje EU-land.

Your Europe kommer ge privatpersoner och företagare tillgång till:

- Information om lagar, rättigheter och skyldigheter som gäller, till exempel när du vill starta företag eller flytta till ett annat EU-land.
- Digitala tjänster för att utföra ett ärende, till exempel när du ska börja studera och ska ansöka om studielån i ett annat EU-land.
- Hjälps och support som gör att du får stöd om du får problem i kontakter med olika offentliga aktörer i ett annat EU-land.

Detta gäller för ett stort antal utvalda områden, till exempel utbildning, arbete, pension samt starta, driva och avveckla ett företag. SDG-förordningen antogs 2018 och ska leda till en digital portal för privatpersoner och företagare till Europa, youreurope.eu. **Eftersom det är en EU-förordning måste svenska offentliga aktörer följa den.** För Sveriges del är det främst myndigheter, kommuner och regioner som behöver arbeta för att säkerställa att de, och i förlängningen Sverige, lever upp till kraven. Your Europe SDG: https://europa.eu/youreurope/index_sv.htm

Nyckelbegrepp och definitioner

Begrepp/förkortning	Förklaring
RUS	Regionala utvecklingsstrategin är uppdrag från regeringen som ska visa vägen för en önskvärd utveckling i Västerbotten och ligga till grund för länets gemensamma ambitioner. Beslutat av regionfullmäktige.
RDS	Regionala digitaliseringsstrategin har sin utgångspunkt från RUS och ska stärka vår förmåga att uppnå den. Digitaliseringsstrategin identifierar fem fokusområden med tillhörande nyckelåtgärder för att stärka regionens gemensamma förmåga och kapacitet till digital omvandling och omställning. Den är styrande för arbetet med att stärka digitalisering i Västerbotten hos offentlig, privat och idéburen sektor och ska vägleda länets aktörer i sitt digitaliseringsarbete. Beslutat av regionfullmäktige.
Verksamhetsplan	Kommunernas strategiråd har i uppdrag av länets kommunchefer att ta fram en tre-årig verksamhetsplan som följer RUS och RDS men med tydliggörande av samverkan och samhandling inom området digitalisering.
Handlingsplan	Utifrån verksamhetsplanen tas en årlig handlingsplan fram som tydligare beskriver vad man gemensamt i samverkan och samhandling bör prioritera inom kommande år.
IT-arkitektur	IT-arkitektur handlar om att sättet man designar och levererar värdeskapande teknikstrategier, kan enkelt beskrivas som sättet att organisera resurser och komponenter i datorsystem
Verksamhetsarkitektur	Verksamhetsarkitektur är en metod för att systematiskt stödja verksamheten i sitt förbättringsarbete. Vilka förutsättningar som finns i verksamheten, vilka förmågor verksamheten har, hur verksamhetens processer ser ut samt vilka informationsresurser och IT-stöd som hanteras i verksamheten. När det gäller teknik, IT-projekt eller system sker det oftast inom ramen för en systemarkitekt.
ENA	ENA står för Sveriges digitala infrastruktur. DIGG leder arbete med att etablera en förvaltningsgemensam infrastruktur för utbyte av information på ett säkert och effektivt sätt. Infrastrukturen kommer att ligga till grund för utveckling av gemensamma e-tjänster.